

MOJI
SPOMINI

str. 4

VSAKI ZAČETEK
JE ŽMETEN

str. 5

Porabje

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Monošter, 6. oktober 1994 • Leto IV, št. 20

Z VILAMI PROTI ČRNEMU GOSPODARSTVU?

Pred kratkim je Madžarska televizija v svojem večernem dnevniku poročala o podelitvi diplom novopečenim zdravnikom. Različni rektorji in dekani so se le rokovali z mladimi doktorji in doktoricami, diplom kot takih jim niso predali, češ, trenutno niso imeli denarja za papir, na katerem bi lahko natisnili doktorska spričevala.

Stvar je seveda tragikomična, po moje tudi pretirana, istočasno pa tudi simptomatična glede gospodarskega položaja na Madžarskem. Organizatorji so verjetno hoteli presenetiti javnost, ji sugerirati, v kako slabem stanju je zdravstvo. Slednje drži, saj so v zadnjem času morali začasno zapreti celo nekatere bolnice, ker le-te niso bile sposobne kriti svojih stroškov.

Kakšno je dejansko gospodarsko stanje na Madžarskem? Vsi vemo, da slabo. Bolj konkretno, težko je reči. Zato, ker stvar popolnoma drugače ocenjuje vladna stran (del dozdajšnje opozicije) in čisto drugače opozicija (recimo dosedanja ministrski predsednik in finančni minister).

Poglejmo si zdaj nekaj podatkov, ki jih je premier Horn po 75 dneh vladanja podal poslancem v državnem zboru. Po njegovem mnenju se je slabšanje gospodarskega in finančnega položaja začelo že v 70-ih letih. Domači bruto proizvod med 1990 in 1993 se je zmanjšal za 20 odstotkov, do danes je bilo ukinjenih več kot milijon delovnih mest, cene so se povečale najmanj za 150 odstotkov, madžarski dolg tujini pa je porasel za 5,3 milijarde dolarjev, v višini

JESEN V DEŽELI OB RABI

torej, kot še nikoli poprej v podobnem časovnem razponu. Javni dolg države se je v prejšnjih štirih letih povečal za več kot dvakrat in dosegel višino 3800 milijard forintov, zato bo proračun za l. 95 obremenjen z odplačevanjem 630 milijard forintov dolga. To pa je ena tretjina budžeta naslednjega leta. Horn je poudaril tudi, da je padla realna vrednost plač, več kot tri milijone ljudi je obubožalo in stotisočim preti podobna usoda. Industrijska proizvodnja se je v primerjavi s tisto l. 1989 zmanjšala za polovico, kljub vse večjemu številu podjetnikov naložbe ne dosegajo ravni pred štirimi leti. Po mnenju madžarskega premierja je največ škoda nastalo v kmetijstvu. Tudi na področju lastninjenja so se dogajale obupne stvari. Iz

prodaje družbene lastnine, vredne 1500 milijard forintov, je pricurljalo le 319 milijard forintov. Prejšnja vlada je proti koncu svojega mandata - ko je pretirano pospešila privatizacijo - skorajda zastoj delila družbeno lastnino itd. itd. Še dolgo bi lahko navajali Hornove podatke v podobnem slogu.

Bivši šef vlade Boross pa pravi, da gospodarski položaj daleč ni tako klavrn, kakor ga opisuje njegov naslednik Horn. In da je vlada v prejšnjem štiriletnem obdobju kar dobro gospodarila.

Ubogim madžarskim državljanom, zdaj veš, kakšna je tvoja ekonomska situacija. Sicer pa res ve, saj brez prestanka trpi zaradi nje kot zaradi nekakšnega migrenskega glavobola. Točno čuti na svoji koži, kaj se dogaja. Težava je v

tem, da po vseh teh težah in antitezah ne ve, kaj bo z njim v prihodnje. Ministrski predsednik ni povedal nič spodbudnega, optimističnega.

Nekateri ekonomisti kritizirajo novo vlado oziroma njeno gospodarsko politiko zavoljo tega, češ da je njeno edino vedenje iz ekonomije pretirano varčevanje, restriksijska politika. To pa da ni nobeno gospodarsko vedenje, ker - povedano poenostavljeno - od tega, da začneš šparati ko nimaš v žepu skorajda nič, ne bo gospodarskega razvoja. Za ekonomski boom so potrebne ekonomske finte, ideje, s pomočjo katerih se lahko izkristalizirajo nove vrednote. Nič krat nič je namreč nič.

Veliko ljudi bega tudi to, da je nova garnitura v predvolilnem boju zatnjevala, da bo

-če bo prišla na oblast - brez pardona odkrila vse škandale in nepravilnosti v zvezi s privatizacijskimi in drugačnimi korupcijami. Zdaj pa pravi premier, da ne bo nikakršnih sodnih pregonov - kaj bi pa rekli tuji vlagatelji o pravni državi na Madžarskem?! -, glede politične odgovornosti pa so opravile svoje volitve, na katerih so odstavili prejšnjo politično družino.

Množica obubožanih pa se sprašuje, ali vse to potemtaka pomeni, da vlada prav nič ne stori proti gospodarski mafiji, proti črnemu gospodarstvu, katerega delež nekateri strokovnjaki ocenjujejo na 20-30 odstotkov celotnega gospodarstva. Po Hornu gre za 600-800 milijard forintov. Predsednik Parlamentarne komisije za gospodarstvo Márton Tardos pa na očitke povprečnih državljanov pravi: saj vendar ne smemo riniti v črno gospodarstvo z železnimi vilami!

A tako! Potem pa tistim obubožanim milijonom Madžarov, o katerih je govoril Horn, ne preostane nič drugega, kot da prosijo Boga, da bi končno tudi na Madžarskem dosegli razvitejšo obliko mafijaštva kot npr. v Tuluaju. To kolumbijsko mesto je znano po tem, da je v njem zelo razvit mamilarski gangsterizem s številnimi umori itd.

So pa ti isti mafijci v zadnjem času bojda tudi zelo dobrodušni, zadnjič so baje prispevali k obnovitvi samostana mestnih nun.

Človeško srce mora počiti!

Fr.M.

NEUMNOSTI, DA TE KAP! (PRESENETLJIVE INOVACIJE V PORABSKIH NARODNOSTNIH ŠOLAH)

Naslov mojega zapisa je pač takšen, kakršen je; lahko bi uporabila kakšno, še bolj sočno, besedo, pa ne bom. Škoda živcev in papirja... Pred kratkim sem v optimističnem tonu pisala o začetku šolskega leta v porabskih osnovnih šolah; o tem, da imamo ponovno povsod prvošolce, ki obiskujejo pouk slovenskega jezika, o učnem načrtu, ki bo kmalu nared, o učiteljih, ki si prizadevajo porabske učence naučiti čim več; tudi kaj o matični deželi Sloveniji, pa o tem, da so pripadniki slovenske manjšine, da so manjšine bogastvo sodobne demokratične družbe, in še: več jezikov znaš, več veljaš...

Tudi o tem, da so porabske osnovne šole po zakonu še vedno opredeljene kot narodnostne šole, kjer se jezik narodnosti poučuje le kot učni predmet, učni jezik pri vseh drugih predmetih pa je madžarščina, sem že nešteto pisala in govorila. Sicer v gornjeseniški in števanovski šoli na razredni stopnji pri spoznavanju narave in družbe ali pri športni vzgoji ter glasbenem pouku učenci slišijo kako slovensko besedo, kar je vsekakor pohvalno; o kakršni koli dvojezičnosti pa res ne kaže izgubljati besed, ker to še zdaleč ni dvojezični pouk! Šole pa imajo tudi različne interesne dejavnosti in sodelovanja s slovenskimi šolami, kjer je prav tako kot jezik komunikacije prisoten slovenski jezik. Slovenskega jezika kot predmeta je na urinih zadovoljivo število ur; novi učni načrt nastaja, učitelji se izobražujejo; učbeniki za slovenski jezik so pač neuporabni - tudi o tem govorimo že nekaj časa - zato uporabljamo alternativna učna gradiva iz Slovenije, učitelji pa morajo posvetiti ogromno časa iskanju primernih virov. To je trenutna porabska šolska realnost. In še to - v t.i. narodnostnih šolah obvladajo jezik narodnosti, torej slovenski jezik, le učitelji slovenskega jezika! (Imamo sicer nekaj učiteljev, ki so razen slovenskega jezika študirali kot drugi predmet npr. matematiko, ruščino, zgodovino, razredni pouk...)

In zdaj prehajam k tistemu, s čimer bom opravičila naslov mojega zapisa... Novi časi, t.i. demokratične spremembe, prinašajo tudi demokratične neumnosti. Vseh 13 priznanih narodnih manjšin na Madžarskem je lani dobilo Zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin; vse lepo in prav. Obljubljalo se je veliko, uresničilo bolj malo, tudi to je po letu dni že jasno. Ker pa pišem o šolstvu in šoli, se ne bom oddaljila od teme. Na državni in regionalni ravni obstaja precejšnje število institucij, ki se ukvarjajo tudi z izobraževanjem pripadnikov manjšin. Iz tega bi logično sledilo, da se, konkretno porabske Slovence, vpraša, kaj za izobraževanje svojega mladega rodu potrebujejo in želijo. Mnogokrat smo se po šolah pogovarjali, da bi to bili učbeniki in druga dodatna gradiva o matični deželi, o narodnostni identiteti, jeziku, kulturi... seveda v slovenskem jeziku!

A, na žalost, z odgovornih institucij ni prišlo nikoli, tako zatrjujejo na vseh šolah, nobeno vprašanje, kaj šole za svoje delo potrebujejo, želijo, predlagajo... In, kot strela z jasnega, priroma iz prestolnice ob lepo modri Donavi sveženj učbenikov in delovnih zvezkov za zemljepis in zgodovino za osnovno šolo (6., 7., 8. razred) v slovenskem jeziku! Nikomur nič ni jasno, v spremnem pismu pa se prosi učitelje, naj napišejo mnenje o ustreznosti prevoda... O tem, če bo kdo te umotvore uporabljal, seveda nič. In ko sem vse to prelistala, sem se še bolj zgrozila: v učbenikih, ki bi nekako naj bili namenjeni učencem slovenske narodnosti, ni o Sloveniji in Slovencih niti besede, tudi o porabskih Slovencih ne, saj so to zgolj osnovnošolski učbeniki za madžarsko osnovno šolo. In ko sem na šolah poskušala zvedeti, koliko geografov in zgodovinarjev, ki ta dva predmeta poučujejo, obvlada slovenski jezik, sem dobila odgovor: učiteljica, ki poučuje zgodovino na števanovski šoli, sicer pa to počne dosledno v madžarščini.

Kakršen koli komentar bi pač bil odveč...

In tu se spet moram vprašati: za koga in v imenu koga se počenja take stvari? Kdo ima od teh učbenikov korist? Porabski osnovnošolci prav gotovo ne! Kdaj bo na državni ravni izdelan projekt izobraževanja pripadnikov narodnosti in se bo nehala stihijaska proizvodnja učbenikov, ki so sami sebi namen?

In še sugestija družinski firmi, ki podpisuje avtorstvo (prevod, lektoriranje) omenjenih učnih gradiv: najprej bi bilo potrebno proizvesti določeno število zgodovinarjev in geografov z ustreznim obvladovanjem slovenskega jezika, potem ustrezno število učencev, ki bi zgodovino in geografijo v slovenskem jeziku razumeli, in šele na tretjem mestu prevajati madžarske učbenike ter jih tiskati v nakladi 500 izvodov!

Vsekakor pa moram omeniti, da je slikovni slovarček s slovenskim besedilom, ki je prav tako izšel v tem letu, zelo dobrodošel pripomoček učiteljem razredne stopnje.

Še vedno trdim, da mi je zgolj do tega, da se slovenska narodna identiteta v Porabju ohranja tudi s pomočjo ustreznega programa izobraževanja; madžarska zgodovina v slovensčini prav gotovo ni to...

P.S.: 3. točka 45. člena Zakona o pravicah narodnih in etničnih manjšin, sprejetega v juliju 1993. leta, pravi: "Manjšini je potrebno v izobraževalnih ustanovah zagotoviti poučevanje zgodovine manjšine ter spoznavanje s svojo kulturno tradicijo." (Seveda bi lahko navajala tudi prav romantične člene obeh meddržavnih sporazumov - Sporazum o znanstvenem, kulturnem ter prosvetnem sodelovanju med R Madžarsko in R Slovenijo ter Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic madžarski narodnosni skupnosti v Sloveniji in slovenske manjšine na Madžarskem!)

Kdaj bodo porabski Slovenci doživeli to??

Valerija Perger

USPEŠNO DELOVANJE ZVEZE SLOVENCEV

V okviru priprav na občni zbor Zveze Slovencev na Madžarskem, ki bo 22. oktobra v Monoštru, je predsednik Zveze Slovencev Jožeta Hirnoka sprejel dr. Petera Vencelj, državni sekretar za Slovence po svetu v Ministrstvu za zunanje zadeve Republike Slovenije. Jože Hirnók ga je seznanil z dosedanjim delom in prizadevanji te krovne organizacije in ugodno ocenil opravljeno delo, tako pri skrbi za ohranitev maternega slovenskega jezika, delovanju šol, narodnostne kulture in prizadevanj za bogoslužje v slovenskem jeziku.

Gospod Vencelj (v sredini) na enem prejšnjem obisku v Monoštru

Premajhni pa so premiki na področju gospodarskega razvoja teh obmejnih krajev. Informiral ga je tudi o uresničevanju novega Zakona o manjšinah na Madžarskem ter pripravah na volitve manjšinskih samouprav v lokalnih skupnostih in na državni ravni. To je nova možnost za uresničevanje narodnostnih pravic tudi za porabske Slovence. Državnega sekretarja je seznanil tudi z nekaterimi aktualnimi akcijami za bogatejšo prosvetno in kulturno življenje Slovencev, od adaptacije in nove opreme kulturnega doma na Gornjem Seniku do obnove cerkve v Števanovcih in posodobitve zdravstvene opreme in ambulante na Dolnjem Seniku.

Dr. Peter Vencelj je uspešno ocenil 4-letno delovanje Zveze Slovencev na Madžarskem. Poudaril je, da je vloga Zveze Slovencev izjemno pomembna in nenadomestljiva tudi za prihodnje obdobje. Razveseljuje je, da se bo položaj slovenske narodne skupnosti izboljševal tudi preko bodočih manjšinskih samouprav.

Ugodno je ocenil tudi vlogo vodstva Zveze Slovencev pri izredno dobrih meddržavnih odnosih med R Slovenijo in R Madžarsko. Strinjal se je z odločitvijo predsedstva Zveze Slovencev, da je poleg novih manjšinskih samouprav tudi v prihodnje potrebna aktivnost Zveze Slovencev kot krovne in povezovalne organizacije vseh Slovencev na Madžarskem, kar omogoča tudi meddržavni sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine na Madžarskem in madžarske narodne skupnosti v Sloveniji.

Jožeta Hirnoka sta v Ljubljani sprejela tudi generalni sekretar Vlade Slovenije Mirko Bandelj in generalni sekretar Rdečega Križa Slovenije Mirko Jelenič. Vsem se je zahvalil za uspešno sodelovanje in pomoč ter jih povabil na občni zbor.

Geza Bačić

OD HUSITOV DO HABSBURŽANOV

Sibila je nadaljevala pripovedovanje o zgodovini Prage in Češke:

Vu zacsétki vu nyem velika gizdoszt i viszikoszt korenyé dobi ino de Bogá pozablivoszt med nyimi ladala, kak vu Sodomi i Gomori. Pride kastiga bozsa na nyi. Teda Boug nyim ednoga krála dá, steri de nyé návuk Mesiása fcsio. Vu caiti sze vu té Ország fszáke féle od vraga nadjena vóra notri ftepe i teda vóra nyé na bozso pozablivoszt pripela. Tei lűdje sze tak tomi grdomi zsitki podajo, da goszpodin Bog nanyé doszta nevol i neprijátelsztva posle naj té Ország Opaszajo i lűsztvo obtészijo."

Krivoversko gibanje (12.-13. stoletje) se je izražalo v ustanavljanju novih redov, kot na primer reda frančiškanov in dominikancev. Češki duhovnik, reformator in profesor na Karlovi univerzi v Pragi Jan Hus (ok. 1370-1415) je začel v Pragi pridigati v češčini in vanjo prevajati Sveto pismo. Hus se je zavzemal za revno cerkev in zgledno življenje duhovnikov. Njegovi nasprotniki - Nemci in visoka duhovščina - so ga obsodili in sežgali na grmadi.

Cse sze dőnok ne pobogsajo, teda Boug nyihovoga krála vzeme ino nyim z ednoga tühinszkoga lűsztva dá. Eta lűczki kráo de lűsztvo na fsze féle preganyo, tak da do szami ednoga krála zseléli, steri nyihovoga jezika bode. Szledi

ete narod pride pod oblaszt Rimszkoga Caszara ino sze toj gizdoszti podájo i tak dalecs do je gnali, da nedo znali, ka bi oni vőrváli i sterij vőri oni szlisijo. Vu njihovoj blodnoszti sze krivi vőram obernéjo."

Sibila misli najbrž na vladanje Luksemburžana Karla IV. (1346-1378). Njegova dedna posest je bila kraljevina Češka, v Italiji pa se je kronal za cesarja. Usmrtitev Jana Husa je povzročila na Češkem odkrito vstajo proti vladanju Václava IV., sina Karla IV. in njegovega brata Sigismunda, ki si je po bratovi smrti lastil nasledstvo.

Doszta tühincof sze vu orszag nutri zosze-li, steri doszta lagoviji i Bogi necsisztocso vu országi tomi lűsztvi na szkvarjenyé bodo. Lűsztvo toga orszaga de pri tühinczai fszáke féle modijo i gvánt vidilo. Teda sze fcsaszi vu doszta dugoványai dá od nyi zapelati. Teda oni visziki i gizdavi bodejo ino do steli z drűgimi országom glihicsni biti. Nede szamo veliko, nego proszto lűsztvo de sze tak gizdavo noszilo, da je nej vőpovědati. Cse vu tom caiti eden sztári paver toga lűsztva bi z groba mogo gori sztanoti, on nede szvojega blizsnega szoszida pozno i on nede vőrvo, ka je on nyegov sztricz ali vűjec. Tak sze lűsztvo z gvantom z gizdosztjov prestimava. Zsenski sztalís vu szvojem csinenyi ne-

de posteni, nego necsiszti. Nisterna de sze za divojko vődavala, cse gli je zsé davno szvoje divojoszt neduzsnoszt zgibila. Mladenci do ravnou tak csinili. Eske mouzsi tak bodejo steri szvoji zsenami i zsene stere szvojimi mőzsámi nedo zadovolne, nego do prvi drugi szvoje zadovoljenje iszkali. Oko bozse sze nicsemurno doli gleda i edno kastigo za drugov posle. Oni sze dőnok nepovarnejo, nego vu szvojoi gizdoszti osztanejo."

Doba od 12. do 14. stoletja je bila doba nemškega naseljevanja na Vzhodu, tako na Češkem, Poljskem in Ogrskem. Nemški kmetje so prihajali v te dežele, ker so jih klicali tamkajšnji knezi in dajali njihovim vasem posebne pravice. Od 14. stoletja naprej se je to gibanje ustavilo, ker se je v teh deželah začela oglašati zavest pripadnosti posameznim etničnim skupnostim. Češka je postala pod Jurijem Podjebradskim kraljestvo. Po njegovi smrti in smrti ogrskega kralja Matije Korvina je bil na Češkem in Ogrskem postavljen za kralja Jagiellovec Vladislav. Z njim je nemški cesar Maksimilijan I. (1493-1517) sklenil dedno pogodbo, s katero sta Češka in Ogrska v času reformacije prišli ponovno pod nadoblast Habsburžanov.

Marija Kozar

TELEFON

Takši cajtí so, ka se pijsma več ne pijsėjo, ka se lidje več ne dobivlejo v krčmėje ali gde indri. Rajši se zgučavlejo po telefouni, kak pa ka bi si kaj povedali tak, med štirimi očami. Razmin tou, ka se zavolo telefona prišpara dosta cajtí pa poti. Razmin tou tő, ka nekoga po telefouni pijtaš, če je doma, pa če leko k njemi prijdeš. Nemren pa razmiti tou, ka se dva sousida glejdata prejk plouta s telefonon v rokaj pa se zgučavleta.

Šalo k strani dejmo. Telefon se gnesden niica in tou drži kak zabito. Ali, fcsái ga marsištéri sprekunej, kak ma biti. Oprvin mijslin tu na kakšoga moškoga, ka je malo duže ousto v krčmėje, kak pa bi trbelo. Naidnouk se pri njemi pokaže kelnar pa njemi povej, ka ga žena zovej na telefon. Če je kouli njega puno pajdašof, te vejksé sramote nej mogo doživeti. Te dale spreklinja den, kda si je dau telefon v kučo napelati, te pa ške kelnara, ka je ženi vőovado, ka un tam pije. Gda takši moški te nazaj med pajdaše prijde, te se vozgučavle, ka je žena neka zbetežala pa ka ga zatou domou zove. Dapa, takšo njemi niške ne vőrvle. Tadale telefounof nemajo radi tisti, steri radi glejdajo televizijo. Ponavadi te, gda je film najbole zanimijvi, pocinga telefon. Te trbej gor stanoti, odijti do telefona, te ti pa of glas na drűgjoj strani drauta povej, ka se je zmejšo. Za tej cajtí je na filmi of njoj že pravo. ka jo rad ma. Gda takšo na filmi človik vőpistij, mora vkipprekunoti telefon pa tistoga, steri se ne razmi v telefonejranje. Mlade mamice tő so skrejkane s telefounon. Glij dá stera dejte spat, že telefon tak bejsno cinka, kak če bi ger gorelo. Tak dejte zača palik troubiti, telefon pa enja cinkati.

Moran prajti, ka smo pri nas doma dugo nej meli telefona. Te pa se idnouk moja tašča Regina, trno čedna ženska, spoumni, ka bi ga leko mi tő meli. Če una tak pravi, te se tak mora zgoditi. Čez edno pou leta smo doubili svoj telefon pa svojo numero. Te so se pa začali cirkusi. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, je začala zazavati za vsakšo malenkost. Do baute mamó edno par stopajov. Dapa, una je vsikšo gojno pozvala, če majo friški kruj. Pejť minutof za tistin je stoupila do baute in tan srejšala pajdašico, s sterof sta se zgučali, ka dejta brž domou, ka te se po telefouni zgučavale. Tou je te trpelo edno dveji vőri. Po tiston si je malo odejnola pa te pa po obedi zvala drugo pajdašico, ka sta si vőpogučale, ka je bilou tej den za obed. Tak je tou trpelo nekaj cajtí, dokič se nej neka zgoudilo.

Vnoči kouli dveji je pocinkalo pa je cinkalo pa cinkalo. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, gorstane. Cejla snena se prvlicěj do telefona pa pijta, sto zovej. Of na drűjgon telefoni jo pijta: "Je tan Marija?"

Moja tašča Regina, trno čedna ženska, povej, ka nej, ka je tu Regina. Te pa drűjgi glas povej: "Če ste nej Marija, zakaj vraga pa telefon gor zdigavlete. Ge san pouzvo Marijo."

Od te dale je mir s telefounon. Moja tašča Regina, trno čedna ženska, zdaj telefonejra samo te, gda rejsan trbej. Mijslin pa, ka si tak malo brodi, ka san biu ge tisti, steri je vnouči Marijo zvau, ka me glij te nej doma bilou. Mogouče si cilou dobro brodi. Sto bi znau.

MIKI

OD SLOVENIJE..

VLADNI PREDLOG NOVIH OBČIN

V Sloveniji se že skoraj od osamosvojitve krešejo mnenja o tem, kakšna naj bi bila nova lokalna samouprava. Dosedanje občine naj bi bile prevelike, toda kako priti do novih, manjših občin. Parlament je spomladi sprejel zelo ohlapna določila o tem, kakšna bo nova lokalna samouprava. Referendum, na katerem naj bi določili območja novih občin, ni uspel. Vlada in parlament sta se odločila za popravni izpit, vprašanje pa je, če bo le-ta uspel.

Slovenska vlada je tako pripravila predlog zakona o ustanovitvi občin in določiti novih območij in ga predložila državnemu zboru v hitro obravnavo. Po tem predlogu naj bi bilo v Sloveniji 157 občin, od tega deset mestnih.

PETERLE V NEW YORKU

Slovenski zunanji minister Peterle, ki je sicer odstopil, a še opravlja svoje dolžnosti, se je v New Yorku udeležil začetka splošne razprave na 49. zasedanju Generalne skupščine Združenih narodov. Sestal se je tudi s slovenskimi izseljenci in predstavniki slovensko-ameriškega kongresa ter z vrsto zunanjih ministrov, ki so v teh dneh na sedežu svetovne organizacije.

KOCBEK

V Vidmu ob Ščavnici so pripravili teden prireditev, v katerem so se spomnili in počastili 90-letnico rojstva rojaka, pesnika, pisatelja in urednika Edvarda Kocbeka. Ob tej priložnosti so odkrili tudi Kocbekov doprski kip.

MOJI SPOMINI (4)

"VSI NAS POVRŽETE..."

1951. leta so iz vesi pet držin odpelali na Hortobágy, pravli so, ka so močni pavri. Vnoči so avostje prišli z autoni, dali so njim pau vore, naj se spatjivajo. Pa ka leko clovek v pau vori naredi? Od straja pa od djoja (joka) so vse pozabili pa doma nali.

Iz tistoga grinta so te TSZCS (Državno kmetijsko zadrugo) napravili. Stere so odgnali so vse meli, konje pa vse, ka pri ednom verstvi trbej.

Par vertov je 49. pa 50. leta odskočilo. Te je že bijo draut na granici, akne (mine) so že to bile dolaskladjena. Dapa mala vrata vsigdar djestejo. Steri so odskočili, tisto zamlau so tō v TSZCS dali. Tistoga ipa so dober grunt pavrom vse vkrajzeli, pa so je na bergē potisnili. Mezēva pa dobro zemlau prejk Rabe je nicala Zadruga (Szövetkezet). Dapa samo šest ljudi je bilau v zadrugi. Ka pa leko šest ljudi napravi? Dober grunt nanikoj deje. Nam so tō vkrajzeli dva pluiga grinta.

Tri lejta je tak strašno vcij šlau, ka smo estje po krii mogli v Varaš titi. Pejški smo ojdli, vsikši zranek v petoj vori smo na red stanoli za kilo kriuja pa za kilo mele. Ka je pa tau bilau, če je doma nika drugo nej bilau? Dostafart sam tak lačna bila, ka bi tisto kilo kriuja sama podjejala. Bili so pa takši lidjē gorpоставlenni, ka so skrb meli, če je stoj v drugo bauto tō išo. So ga vōnapazili pa so ma vse vkrajzeli. Bilau je takšo tō, ka so na velke autone lustvo goranapatjivali kak maro pa so je pelali 20-30 kilometarav vkraj. Tam so je dolazagnali z autonov pa tam njali. Steri je nej emo pejnaze, ka bi na cug išo, je pejški dva dni nej domau prišo.

1953. leta so že bili takšni glasi, ka de nika ležej. Gda je Nagy Imre grato minister, te se je malo pobaugšalo. Stere so internirali, so leko nazaj prišli, dapa nej v svojo ves, litji itak okoli 60-70 kilometarav vkraj od svojoga dauma.

GIMNAZIJA PA BIKIKLI

Moja sestra je vō iz šaule prišla, 14 lejt stara je bila, gda je na Vogrsko išla delat. Grunt je te že nej grofovski bijo, litji državni (állami). Dja sam doma pomagala. V 7. klas sam v šaulo ojdla, gda so mati fejt betežni gratali. Kančectje (ledvice) so se njim zagnojili. Ranč je okapanja bilau. Dva sama z očov sva vse okopala.

Gda sam vōzopojdla šaulo, te bi leko v gimnazijo išla, ka sam, baugi vala. trno dobro pamet mejla. Dapa starištje so ma nej pistili, ka ma je doma za pomauč trbelo. Najbole pa za tau nej, ka smo nej meli bicikli, pejški bi pa vsikši den nej mogla titi v Varaš. Trno sam djaukala, dapa zaman bilau.

Edno nedelo se je ravnatelj (igazgatō) gimnazije z biciklinom prpelo k nam. Z očov je gunčo, naj ma dun pistijo, ka bi škoda bila nad menov, če bi se nej včila. Vej pa aj notrapoznajo, ka mo ležej živela, ka se mi nede trbelo telko mantrati. Dapa oča so ma nej pistili, istina, ka njim je sledkar že žau bilau. Te je že kesno bilau. Telko so mi zatok pistili oča, ka gda sam osmi klas zgutauvila, sam leko na Balaton išla. Za tau, ka sam se dobro včila, sam dobila kak nagrado (jutalom) 3 tjedna pri Balatona. Tam sam pet kil goravzela, ka sam ovak tak navauna bila kak eden štjap. V moji mladi lejta so

tej tri tjedni najlepši bili.

ROSAG SE JE ZBURKO

Gda sam šaulo vōzopojdla, so oča bili 61 lejt stari, mati pa 57. Njim je trbelo pomauč na njine stare dni. Oča so v gauško delat ojdli, dapa samo v zima. Gnauk je takšna strašna zima bila, ka so njim črevlji zmrznili. Dja sam pa v leta ojdla namesto oče. Travo smo kosili iz flance.

Štiri lejta so odišle, kak če bi je nakak popino. Rosag se je zburko. Pisali so 23. sept. 1956, gda je vōvdarila revolucija. Te smo že mejli radio pa smo poslušali, kakšna strašna nevolja se je godila po rosagi, kelko ljudi je nejzasliženo smrt strpalo.

4. novembra je rusuška soldačija revolucijo dolazbila. Te se je začnilo dolaračunanje. Steri so der kaj vcij bili, so je zaprli, prevnaugo so zobesili pa zostrejlati. Prevnaugo ljudi je bejžalo, najprvin v Avstrijo, po tistim so se pa raztejpili po cejlom svejti.

Z naše male vesi je tō okauli stau ljudi odišlo, med njimi je odišla moja šesta sestra tō. Oča i mati sta na ves glas djaukala, ka prej telko mlajšov sva zranila pa zdaj na stare dni nas vsi povržete i nas tū nate.

Dapa ona je nej poslišala, prala je: "Dja mo v Merko, ka mo tam leko ležej živela." Moja peta sestra je tō stejla titi, dapa doma je ostala, ka je tistoga reda drugo dejte dobila. Starištje so ji prali: "Kama's pa išla kraj od svojoga dauma na ljudsko?"

Dja sam tō doma ostala, ka sam mejla fanta. On je pri sodakom bijo, ka je svoj cajt sližjo. Dja sam tau nej mogla včiniti, ka bi se miva razlaučila. Pošteno sam ga

čakala, ka sva si zgučala, ka gda de on dolarisnivo, va se ženila. Pa za tau sam tō nej mejla srcē, ka bi moje stare stariše tū nala.

Od tistogamau, ka je revolucija vōvdarila, sam dja nikši glas od svojoga pojba nej čula. Vsigdar sam molila, naj njemi Baug pomaga, naj živi nazaj pride. Nej dosta falilo, ka bi ga v Budimpešti tastrlili. On je pri sodakom šoför bijo. Šli so notra v Pešt po krii, gda so je revolucionardje stavili i pitali, če nejmajo pūkše. Oni so prali, ka nej, dapa nej so njim dali valati. Cejli krii so dola z autona zličali pa so štiri brzostrelke (gépptszoly) najšli. (Eden sodak svojo pūkšo ne smej tanati, ka leko pride na sodačko sodbo.) So je že vcij postavili k ednoj stenej, ka je tazostrejla. Eden stari moški, steroga so oni v auto vzeli, ka je težko pejški ojdō, je poklekno na kolena pa se njim je tak molo, naj je pistijo, ka so oni nikoma nika nej naredli, oni samo svojo sližijo.

Moj fant je 9. novembra domau prišo. Gda sam ga zaglednila, sam včasin vedla, ka se je z njim nika strašno zgodilo. Njegvi lejpi črni vlasē so z dva kraja bejli gratali.

Tak mislim, ka so moje molitve posliinjane bile od Boga, ka je on živ domau prišo. Za tri mejsece sva se oženila. Oženila se je pa moja šesta sestra tō, stera je za časa revolucije odišla v Avstrijo. Njeni pojep je biu brat od mojga moža. On je tō z njauv išo. Zdala sta se v Avstriji v Graca. Po tistem sta pa z pomočjauv Redečoga križa šla v Merko.

-ES-

Priloga

skrbi za slovenski materni jezik, kulturnoprosvedno dejavnost manjšine, izhajanje časopisa Porabje in drugo založniško dejavnost ter stike z matično domovino Slovenijo. Za nami je prelomno obdobje povečane skrbi za materni jezik, lastno identiteto in narodnostni obstoj, veliko trgeda dela in prizadevanj za izboljšanje položaja naše majhne narodne skupnosti, vključevanje v priprave na boljše sodelovanje in dobrososedske odnose med Madžarsko in Slovenijo. Seveda pa z rezultati in dosežki nismo in ne moremo biti zadovoljni. Občni zbor bo kritično in objektivno ocenil delo vodstva Zveze Slovencev, pri čemer pa ne bo mogel mimo napredka na področju bogatejšega delovanja naših kulturnih skupin, skrbi za boljše delo v vrtcih in šolah, novega mejnega prehoda na Gornjem Seniku, bogoslužja v maternem slovenskem jeziku v cerkvi Gornji Senik, skrbi za boljše zdravstvo naših ljudi teh za naš časopis Porabje in drugo narodnostno založniško dejavnost. Slabše pa je stanje pri kvaliteti narodnostnih šol, posebej slovenskega jezika in pomoči pri hitrejšem gospodarskem razvoju Porabja.

DELOVANJE PREDSEDSTVA ZVEZE SLOVENCEV

Ustanovni občni zbor je izvolil 13-člansko predsedstvo Zveze. Predsedstvo je skladno s Statutom uresničevalo programske usmeritve in statut Zveze.

Vodilo in usmerjalo je dejavnost organizacije, koordiniralo delovanje kulturnih in drugih društev ter skupin, sodelovalo z občinami in organi samouprav, predstavljalo Zvezo Slovencev v pogovorih in stikih z državnimi organi Madžarske (najpogostejše z Uradom za narodne in etnične manjšine), v okviru Okrogle mize manjšinskih organizacij, z organi Republike Slovenije, z drugimi manjšinskimi organizacijami v Avstriji, Italiji, Sloveniji in na Madžarskem ter z obmejnimi občinami in območji v Prekmurju in županiji Vas. V tem mandatsnem obdobju je imelo predsedstvo 18 sej, od tega leta 1991 4 seje, l. 1992 5 sej, l. 1993 4 seje in leta 1994 5 sej.

Na sejah predsedstva so bila obravnavana najpomembnejša vprašanja iz dela in življenja Slovencev na Madžarskem. Nekatera najvažnejša vprašanja, obravnavana na sejah predsedstva:

- dogovori in sklepanja o usmeritvi in ustanovitvi časopisa PORABJE, glasila Zveze Slovencev.
- položaj v Sloveniji po odcepitvi od Jugoslavije - kako lahko pomaga Zveza v tej situaciji - organizacija krvodajalske akcije, zdravila, podpora
- položaj na kulturnem področju - delovanje kulturnih skupin
- delo Zveze pri Okrogli

mizi narodnosti na Madžarskem

- sodelovanje Zveze z Občino Murska Sobota
 - ustanovitev priznanja "Za Porabje"
 - prizadevanja za odprtje mejnega prehoda Gornji Senik-Martinje
 - gospodarski položaj v Porabju in obravnava študije o razvojnih možnostih
 - stiki s slovenskimi organizacijami v Avstriji in v Italiji
 - položaj slovenskega jezika v cerkvah
 - možnosti po sprejemu narodnostnega zakona, ki ga je sprejel Parlament R Madžarske
 - priprave na občni zbor Zveze Slovencev.
- Seveda pa je predsedstvo, predsednik, sekretarki in člani svoje delo opravljalo še na številne druge načine, npr. s pogovori, s srečanji, posveti, v sodelovanju in organiziranju številnih proslav, kulturnih prireditev in gostovanj, pa tudi s terenskim

delom v porabskih vaseh, društvih, samoupravah ali v Budimpešti.

NARODNOSTNO ŠOLSTVO

Za obstoj in ohranitev vsake narodne skupnosti je izjemnega pomena skrb za materni jezik in kvalitetne narodnostne šole. Tako je v Statutu Zveze Slovencev zapisano, da bo Zveza krepila in razvijala narodnostno zavest Slovencev, spodbujala k učenju maternega jezika ter ohranjala in razvijala kulturo v maternem jeziku. Uresničevanje teh nalog se mora začeti že v družini in otroškem vrtcu in nadaljevati v šoli.

Žal se kljub prizadevanjem učiteljev, svetovalke in

se v zadnjih letih slovenski jezik uči od 150 do 200 otrok. Kvaliteta in znanje slovenskega jezika sta na nizki ravni, še posebej na osnovni šoli v Monoštru. Težave so s primernimi učbeniki in premajhnimi plačili učiteljev, ker gre za majhne šole.

Kljub vsemu se v zadnjem času vlagajo novi naporji za izboljšanje pouka slovenskih otrok: izboljšuje se usposabljanje učiteljev in kvaliteta učenja slovenskega jezika, pripravljajo se novi učni načrti in učbeniki za učitelje slovenskega jezika, organizirajo se bralni tabori, tekmovanja v recitiranju, likovne kolonije, šolski izleti po Sloveniji in srečanja otrok z otroci partnerskih šol iz Slovenije - Mislinja, Rogasovci, Kuzma, Prosen-

lektorice iz Slovenije, šolskim knjigam in podpisu novega Sporazuma o kulturno-prosvetnem sodelovanju med Madžarsko in Slovenijo odnos do maternega jezika prepočasi spreminja na boljše. Še vedno se poznajo posledice, da do nedavnega odrasli in otroci niso imeli dovolj motivacije za učenje slovenskega jezika, saj ga izven šole in družine v vsakdanjem življenju niso veliko uporabljali.

V treh osnovnih šolah - na Gornjem Seniku, Števanovcih in Monoštru

jakovci in Genterovci. Zveza Slovencev in Košičev sklad podeljujeta štipendije učencem slovenskega jezika. Vse bogatejša je tudi dejavnost šolskih kulturnih skupin, številna so njihova gostovanja. Pri teh aktivnostih še posebej izstopa osnovna šola Gornji Senik. Pričakujemo, da bo dodatno spodbudo pri izboljšanju narodnostnih šol prispeval tudi novi zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin.

PRIZADEVANJA ZA VERSKE OBREDE V MATERNEM JEZIKU

Zveza Slovencev si od vsega začetka prizadeva za bogoslužje v maternem slovenskem jeziku. Prve zahteve so se začele že v letu 1990 ob obisku predsednika Republike Slovenije Milana Kučana na Madžarskem. Sledile so zahteve in obiski delegacij iz vodstva Zveze Sloven-

cev pri slovenskem metropolitu in nadškofu dr. Alojziju Šuštarju v Ljubljani ter na škofijah v Sombotelu in v Mariboru. Od leta 1993 se končno uresničuje želja porabskih Slovencev po bogoslužju v slovenskem jeziku. Tako vsako nedeljo iz Slovenije prihaja duhovnik na Gornji Senik ter opravlja mašo in druge cerkvene obrede v slovenskem jeziku, na Teološki fakulteti v Ljubljani pa že v 2. letniku študira bogoslovje študent iz Porabja. Tako bo na Gornjem Seniku v prihodnjih letih problem bogoslužja v slovenskem jeziku dokončno razrešen.

Pred kratkim pa je začel z občasnimi mašami v slovenskem jeziku še duhovnik v Sakalovcih in Števanovcih. Hkrati se v števanovski župniji začela obnova cerkve, kjer s finančno pomočjo sodeluje tudi Zveza Slovencev.

KULTURNA DEJAVNOST NARODNOSTI

Izredno živahna in bogata je dejavnost slovenske narodnosti na kulturnem področju. V Porabju uspešno deluje 7 kulturnih društev in skupin, vanje je vključenih preko 100 članov. Mešani pevski zbor Avgust Pavel je nepogrešljivi del prireditel in kulturnega dogajanja doma že vrsto let, vse bolj pa se uveljavlja tudi z nastopi v Sloveniji - na vsakoletnih srečanjih pevskih zborov v Šentvidu in drugih krajih Slovenije, v zadnjem času pa se je tesno povezal s pevskim zborom Svoboda iz Trbovelj. Uspešno nasto-

se dvakrat predstavili s predstavo ob slovenskem kulturnem prazniku leta 1993 pod naslovom "Sprtoletje bliži ide" in leta 1994 "Iz življenja na oder". Leta 1992 smo organizirali kvalitetno razstavo "Prekmurski likovni umetniki Slovincem na Madžarskem" v Monoštru, leta 1993 pa proslavili 10-letnico lutkarstva in predstavili dokumentarni film o Porabju, prav tako v Monoštru.

K pestremu kulturnemu življenju naše narodne skupnosti je treba pristeti vsakoletne tradicionalne prireditve SLOVENSKI BAL in športno-kulturno srečanje PORABSKI DNEVI. K vsemu temu je potrebno dodati tradicionalno srečanje osnovnih šol s šolami v Sloveniji in gostovanje kulturnih sku-

INFORMIRANJE IN ZALOŽNIŠKA DEJAVNOST

Po sklepu predsedstva Zveze Slovencev je 14. februarja 1991 začel izhajati tudi časopis PORABJE. Časopis "Porabje" redno izhaja vsakih 14 dni na 8 straneh in v 850 izvodih prihaja v sleherno slovensko ali mešano družino v porabskih krajih. Nekaj naročnikov ima tudi v drugih delih Madžarske in v Sloveniji. Glasilo Porabje opravlja nenadomestljivo narodnostno, kulturno, informativno in jezikovno poslanstvo med slovensko narodno skupnostjo. Je nepogrešljiv dodatek tudi v šolah pri učenju jezika, širi pa se tudi krog dopisnikov. V prihodnje bi kazalo razmisliti o vsebinski obogatitvi in postopni razširitvi na teden.

V tem obdobju na radiu Murska Sobota potekajo oddaje Panonski odmevi, ki prikazujejo delo in življenje v Porabju, na II. programu TV Budimpešta pa vsakih 14 dni TV-oddaje "Slovenski utrinki", ki so vse bolj gledane in odmevne.

V tem obdobju pa se je tudi bistveno okrepila založniška dejavnost Slovencev na Madžarskem. Tako Zveza Slovencev vsako leto izdaja in financira Slovenski koledar - letopis Slovencev na Madžarskem. Sicer pa so v teh letih izšle še naslednje knjige:

- leta 1990: Karel Krajcar - Slovenske pravljice iz Porabja
- leta 1990: Porabska pesmarica
- leta 1993: Francek Mukič - Madžarsko-slovenski frazeološki slovar
- leta 1993: Irena Barber - Trnova paut
- leta 1994: Hvalite gospoda - zbirka molitev v slovenskem jeziku in narečju

- leta 1994: Ferenc Stipkovits - Porabski Slovenci (študija)

- leta 1994: Székely András Bertalan - Od Rabe do Mure (študija)

Pri vseh knjižnih izdajah je sodelovala Zveza Slovencev. Poleg tega je bil na pobudo Zveze Slovencev posnet leta 1993 prvi dokumentarni film o življenju porabskih Slovencev: "Kak neja zelenoga konja, tak neja čednoga Slovence". Scenarij za film je napisal Feri Lainšček, režiral film Andrej Mlakar. Film je z velikim uspehom bil predstavljen v Murski Soboti, Ljubljani, Budimpešti, Portorožu, v Gorici (Italija) in v Monoštru.

GOSPODARSKI RAZVOJ, SOCIALNE TEŽAVE IN OD- PIRANJE MEJE

Najbolj pereč problem Slovencev v Porabju je gotovo gospodarska nerazvitost in brezposelnost, saj v teh obmejnih vaseh ni industrijskih obratov, redki srečnejši se vozijo na delo v Monošter, vse več pa jih ostaja brezposelnih. Za vsako manjšino pa je njena ekonomska moč izjemnega pomena za njen obstoj. Zveza Slovencev je že nekajkrat na ta vprašanja opozorila odgovorne dejavnike Madžarske in Slovenije. Podjetje za inženiring iz Murske Sobotne je ob pomoči Gospodar-

ske zbornice Slovenije in občine Murska Sobota leta 1992 pripravilo inicialni program o možnostih hitrejšega gospodarskega razvoja Porabja. Študija ob analizi stanja, razmer in vzrokov nerazvitosti kaže nekatere zanimive prednosti tega obmejnega območja: od ugodne geografske lege na tromeji med Madžarsko, Avstrijo in Slovenijo, do lepe pokrajine, nedotaknjene narave z bogatimi gozdovi in lovišči ter do pridnih delavcev. Predlogi možnih naložb usmerjajo eventualne investitorje predvsem v lesno-predelovalno industrijo, kmetijstvo in sadjarstvo, v manjšo proizvodnjo oblačil ter v manjše naložbe v kmečki ali lovni turizem s spremljajočimi dejavnostmi (gostinstvo, prodajalne, menjalnice itd.).

Tudi iz teh razlogov je izjemnega pomena odprtje novega mejnega prehoda na madžarsko-slovenski meji, Gornji Senik-Martinje, za kar se je Zveza Slovencev več let zavzemala. Avgusta 1992 se je tako uresničila velika želja porabskih Slovencev. Predsednika obeh sosednjih držav, Árpád Göncz in Milan Kučan, sta izpolnila svoji obljubi - obiskala sta obe manjšini in odprla mejni prehod. Nov prehod je velikega pomena za povezavo slovenske narodne skupnosti z matičnim narodom in državo, ter še posebej za večji gospodarski razvoj teh krajev.

V prihodnjih letih ga bo

pajo in širijo porabske pesmi in kulturo pevke iz Števanovcev, narodno zabavni ansambel Lacija Korpiča, folklorna skupina in mladi lutkarji z Gornjega Senika. Pred nekaj meseci pa so ob pomoči mentorjev in kulturnih delavcev iz Slovenije začele uspešno delovati tudi amaterska dramska skupina ter komorni pevski zbor v Števanovcih in Monoštru. Za kulturnimi skupinami iz Porabja so bogati in odmevni nastopi po raznih krajih Madžarske, Slovenije, Avstrije in Italije. V tem času so še posebej odmevni nastopi kulturnih skupin iz Porabja v Šentvidu, Trbovljah, Ptuj in Murski Soboti, kjer smo

pin iz matične domovine (sodelovanje na Porabskih dnevih in Slovenskih balih, nastopi pevskih zborov Svoboda iz Trbovelj in Štefan Kovač iz Murske Sobotne, komedija Evgena Cara Poredošov Janoš itd.)

Letos sta bili obnovljeni kulturni dvorani v Sakalovcih in na Gornjem Seniku, tudi s pomočjo sredstev Zveze Slovencev in nekatere ustanov iz Slovenije.

V Zvezi Slovencev pa so se lotili tudi akcije za oddelek slovenske glasbene šole v Porabju. Prijavilo se je 18 mladih, šola pa bo začela delovati koncem leta 1994.

potrebno postopno razširiti v mednarodni prehod in pristopiti k odprtju še kakšnega prehoda v Andovcih ali Verici. Sicer pa je Medobčinski odbor gospodarske zbornice za Pomurje v zvezi s hitrejšim gospodarskim razvojem že pripravil posvet gospodarstvenikov in podjetnikov iz Slovenije in Madžarske, vendar rezultatih še ni zaradi pomanjkanja kapitala, predvsem med porabskimi Slovenci. V okviru Zveze Slovencev se z Gospodarsko zbornico Pomurja tudi dogovarjamo o zaposlitvi posebnega strokovnjaka za spodbujanje podjetništva v Porabju.

Lotili smo se tudi nekaterih drugih akcij. Organizirali smo predavanje o možnostih kmečkega turizma v Porabju. V letošnji jeseni bo v sodelovanju s KZ Panonka - sadjarstvo Puconci na Gornjem Seniku zasajen prvi sodobni nasad (sodovnjak za najsodobnejšo tehnologijo). V Zvezi Slovencev smo imeli tudi prve razgovore z vodstvom tovarne perila in oblačil MURA iz Murske Sobotne.

FINANCIRANJE ZVEZE SLOVENCEV, POMOČ KULTURNIM IN DRUGIM USTANOVAM

Zveza Slovencev se je v teh 4 letih financirala v pretežni meri iz sredstev proračuna Republike Madžarske. Tako je Zveza Slovencev za svoje delovanje prejela v tem mandatu okrog 31 milijonov forintov, Uredništvo časopisa Porabje pa 25 milijonov forintov.

Del sredstev in pomoči je prispevala Republika Slovenija, tako za tiskanje časopisa Porabje (tiska se v tiskarni Solidarnost v Murski Soboti), Koledarja in nekaterih knjig, službeni avtomobil za potrebe Zveze Slovencev in z drugimi načini. Sicer pa je Zveza

Slovencev pomemben del teh sredstev namenjala kulturnim in drugim društvom, šolam, gasilcem in drugim ustanovam, pomembnim za delo in življenje Slovencev na Madžarskem. Tako smo v teh letih namenili za te namene naslednja sredstva:

- za delovanje kulturnih skupin in njihove nastope, gostovanja cca 4 milijone forintov
- za pomoč šolam cca 3 milijone forintov
- za samouprave 1,3 milijona forintov
- za obnovo kulturnih domov okrog 1 milijon forintov
- za vrtce 100.000 forintov
- za gasilska društva 170.000 forintov
- za športna društva 150.000 forintov
- za pomoč cerkvam 300.000 forintov
- za knjižnice in muzej 200.000 forintov
- za posodobitev zdravstvene opreme 400.000 forintov

K temu pa je potrebno dodati, da so del sredstev posamezne manjšinske ustanove dobivale tudi iz državnih natečajev in skladov R Madžarske. Del pomoči pa smo prejeli tudi iz matične domovine Slovenije, pri čemer so se posebej izkazali Rdeči križ Slovenije (izleti otrok osnovnih šol), Gasilska zveza Slovenije (gasilska avtomobila za gasilce Sakalovcev in Gornjega Senika sta podarili Gasilsko društvo Dobrna in Gasilsko društvo Škofja vas), občina Murska Soba ter nekatere druge ustanove.

STIKI Z MATIČNO DOMOVINO IN DRUGIMI MANJŠINSKIMI ORGANI - ZACIJAMI

Pomemben steber za ohranitev in delovanje vsake narodne skupnosti so stiki z matično domovino

in z manjšinskimi organizacijami. V tem obdobju so državni organi Madžarske omogočali in spodbujali sodelovanje z Republiko Slovenijo. Rezultat tega so zgledni meddržavni odnosi in številni meddržavni stiki. Pri nekaterih sporazumih in obiskih delegacij ter srečanjih smo sodelovali tudi predstavniki Zveze Slovencev. Leta 1992 pa je bil podpisan in kasneje v obeh parlamentih ratificiran Sporazum o zagotavljanju posebnih pravic slovenske narodne manjšine v Republiki Madžarski in madžarske narodne skupnosti v Republiki Sloveniji.

Najbolj bogato je bilo sodelovanje na kulturnem področju, pri informativni in založniški dejavnosti. Veliko je bilo tudi stikov na športnem področju, sodelovanje z gasilci, Rdečim križem Slovenije. Ker pa vseh državnih organov ne morejo opraviti, je veliko pomoči naši skupnosti in Zvezi Slovencev nudila obmejna občina Murska Soba, s katero smo leta 1992 podpisali poseben sporazum o skrbi za pospeševanje kulturnih, gospodarskih in drugih obmejnih stikov.

V teh letih smo dobro sodelovali z manjšinskimi organizacijami Slovencev v Avstriji in v Italiji, tudi na kulturnem in športnem področju. Dobro sodelovanje smo imeli tudi z narodno skupnostjo Madžarov v Sloveniji in z njimi skupaj pripravili razstavo knjig ter izdali študijo Od Rabe do Mure (Narodnost na obeh straneh meje).

končno sprejel tudi težko pričakovani Zakon o pravicah narodnih in etničnih manjšin na Madžarskem. Pri pripravi tega, za vse manjšine izjemno pomembnega zakona, je aktivno sodelovalo tudi vodstvo Zveze Slovencev, tako v okviru Okrogle mize kot pri Uradu za narodne in etnične manjšine pri Vladi Madžarske. Zakon naštevava kot avtohtone narodne

NAMESTO ZAKLJUČKA

Očitno je za nami pestro, živahno in dejavno obdobje trdega in prizadevnega dela. Seveda vodstvo Zveze Slovencev ni opravilo vsega, toda veliko je doseženega, mnogo nalog pa našo organizacijo čaka v prihodnjih letih.

Julija 1993 je Parlament Republike Madžarske

Madžarskem.

Sicer pa po novem Zakonu naštetih 13 manjšin svoje posebne pravice uresničuje predvsem v okviru lokalnih in državnih manjšinskih samouprav. Priprave na nove volitve lokalnih in manjšinskih samouprav so se že začele tudi v naših občinskih samoupravah. Seveda v Zvezi Slovencev zakon podpisamo in pričakujemo še več skrbi državnih organov in manjšinskih samouprav za izboljšanje položaja slovenske narodne skupnosti na Madžarskem.

Manjšinski zakon govori, da se sedanje manjšinske organizacije, torej Zveze, lahko ohranijo, preoblikujejo ali ukinejo. Glede na pomembne spremembe, ki izhajajo iz zakona, dejstvo, da je naša narodna skupnost maloštevilna in precej razdrobljena v 7 krajih in na dosedanje uspešno opravljeno delo, predsedstvo Zveze Slovencev ocenjuje in predlaga, da bi tudi v prihodnje ohranili Zvezo Slovencev na Madžarskem kot krovno in združevalno organizacijo Slovencev, njihovih društev in skupin, kar bi bilo v veliko pomoč tudi delovanju novih manjšinskih samouprav. Takšno odločitev omogoča tudi 9. člen meddržavnega sporazuma o zagotavljanju posebnih

in etnične manjšine na Madžarskem naslednje: Bolgare, Grke, Cigane, Romune, Rusine, Armence, Hrvat, Nemce, Poljake, Slovence, Srbe, Ukrajince in Slovence. Očitno, kljub prizadevanjem nekaterih posameznikov, ki so poskušali predvsem razbiti našo enotnost in škoditi našemu delovanju, vendar ni med manjšinami na

nih pravic slovenski manjšini v Republiki Madžarski in madžarski narodni skupnosti v Republiki Sloveniji.

Priloga v madžarskem jeziku bomo objavili v naslednji številki Porabja.

Jože Hirnök
predsednik Zveze
Slovencev na
Madžarskem

VSAKŠI ZAČETEK JE ŽMETEN

Nistarnokrat smo že pisali od sprememb. Najbole pa smo pisali od tisti, steri so začnili nika ovak delati, kak je prva bilau. Najbole se pa tau vidi pri privatizaciji. Nistarni porabski Slovenci so si vzeli batrivnost pa so staučili na tau nauvo paut. Etakšoga cloveka, mladoga intelektualca, vam zdaj predstavim, steri tu den do dneva dela stopaja za nika nauvoga. Če se ma zoška ali nej, tau eške sam ne zna. Tak si premišlava, če nigdar nika ne začne, nigdar ne zvej, kaj trbej po privatnoj pauti ojditi pa živeti.

Šandor Merkli

V Slovenskoj vesi pri pošiji geste eden ram. Šandora Merklija pisarna je tam not, dapa sto tau ne vej, tisti od zidine ranč ne de zna, zatok ka je eške nika nej vönapisano. Njgvi auto stoji pred ramom, etak znam, Šanji je v pisarni. Gda staučim v pisarno, Šanji telefonira, se čemer. Sam je. Uradov (hivatalok) je pa dosta, s šterimi se more spravlati, naj vse leko na svojo paut spravi. Miüva sva z edna vesi, z lejpe Verice, tak pa nigdar lagvoga reda ne prideva eden do drugoga.

Šanji, če je nej skrivnost, kelko si star? Ka si se ti vönavčö? Gde si do teygamau slüzo?

"Ge sam 30 lejt star. Gda sam svoje šaule dokončo, sam diplomiro kak elektroinženir. Žau, tau sam nej mogö v svoji službi do teygamau vöponičati. Delo sam v Somboteli pri FALKO-ni, tuij Varaši pri FALKO profil d.o.o.-ni kak delovodja.

Po demokratični spremembaj sam si ovak zgrünto. Slovenski jezik ladam, etak sam pa postal zastopnik podjetja iz Slovenije na

Vogrskom. Nej daleč sam se poslovo od nji. Zrok? Nej se mi je splašalo. Ali malo ovak, nej so me plačali."

Kak mladi intelektualec, ka si pa po tistem mislo?

"Probo sam tau pa tisto. Nikak se mi je nej stelo pršikati, nej tau pa nej tisto. Ge sam pč itak tak mislo, ka ge moram s Slovenijov napraviti gospodarske stike. Tau trdi oprejta meja, tau de leko na hasek našim ljudam, steri bi leko eden drugom kak Slovenec Slovenci pomagali. Etak sam pa sam na svoj račun postano privatnik. Gnes sodelujem z različnimi firmami iz Slovenije."

Mislím, naši ľudje so najgéri, s ken se ti spravláš, ka ti delaš, ka od tebe leko kúpijo, dobijo?

"Do teygamau se spravlam s štirimi profili. Odavlam v Slovenijo autodele (autóalkatrész) pa kúpijem tam tui autodele, ka doma odavan. Tau mi že lepau dč. Stroje za lesno

odličén material za notranjo gradbo (belsőépítészeti). Ta firma je pa Kolpa iz Metlike. Material se zovč KERROCK."

Ti si meni kazo male tablice iz plastike v različni mintaj pa farbij. Kak se te material gorponüca?

"S tejm materialom tišlarje delajo. Dapa eden navadan tišlar si kaj ne vej začniti s tejm. Zatok sam pa organiziro tau, ka bi dva tišlara pelo z Gorenjoga Senika v Slovenijo, v tisto tovarno, gde se tau dela. Ona ta se navčila tau, kak trbej s tejm materialom delati. Tau tehniko ta pa una zravan nesla v Budimpešto, gde de sejem, edna razstava. Tam tistim, steri so najgeri, notpokažeta tau. Če de se pršikalo, če bau za tč material zanimanje (érdeklődés), te ta moja tišlara že mejla delo s tejm."

Šanji! Kak sam že pisala, za tvojo pisarno eške ne vej dosta lidi. Kak pa tvojo delo stoj pozna?

Na razstavi v Šopronu

industrijo (faipari gépek) kúpijem v Sloveniji od KLI DETEL iz Logatca. Pri nas je tau žmetno odati, zatok ka je drago, zatok ka gnes pri nas za investicije (beruházásra) nega pejnaz. Zatok ka tč drugi profil mi slabo dč, sem gorvzeo z ednov firmov stike, stera odava lake za pohišstvo (bútorlakk), to je COLOR iz Medvod. Moram povedati, ka je pri tauj blagi že navzauča konkurenca. Na Vogrskom že tč lake tui delajo. Istina, ka smo mi pri cenaj baukši. Kak štrto kúpijem

"Letos je bila v Šoproni edna razstava LIGNO NOVUM (Faipari Szakkiállítás). Tui sam se notpokažö z vsejmi mojimi profili."

Kak ceníš tau razstavo? Dosta poslov si opravo?

"Nej bi pravo. Najbole uspešen profil je biu KERROCK. Menjelaki, zatok ka tuij doma je že velka konkurenca, kakoli ka smo mi v cejni konkurenčni bili. Takšen je biznis. Puno rizika."

Mislím, nej si čemerén, če ti tak povejm, ka si

zdaj na začetki. Ka so tvoji bližnji pa dalečni plani?

"Že zdaj na začetki tak čütim, da sam trnok sam. Tau ge sam ne zandolem (ne zmorem). Etak pa tak planiram, ka od 1. oktobra gorzemam ednoga sodelavca. Eške moram gorvzeti edno tajnico (titkární) tui. Ge ne morem furt pri telefoni sejdati. Edna tajnica - če je zatau - je več vrejdnä kak kakoli. Včasín trbej malo reprezentejrati tui. Na svejti je vsepovsedik tak. Nujno si moram kúpti eden kombi. Moram vse stvari spravlati od ednoga mesta do drugoga. Če vse plačáš, te si nin nej."

Ge tak mislím, ka si ti eden med prvimi v Porabji gospodarske stike navezo s Slovenijo. Ka ti misliš od toga? Trnok si sam?

"Sploj. Dobro bi bilau, če bi se v Sloveniji najšo kakšen sklad, ali kakoli, steri bi v Porabji pomagö takše stike. Mislím, tau je sploj važno, da bi se nej samo kulturni, šolski stiki razvijali, liki gospodarski tui. Ge ne gučim zasč. Ge gučim za tiste porabske lüdi, steri bi leko v edno takšo firmo prišli delat, stero ge probam organizirati. Hasek bi njigvi biu. Ka bi pa moralno znamenüvalo tau Slovencom v Porabji, tau se ne da povedati."

Ka pa v tvojom prostom cajti delaš? Leko se vüpamo, ka po tejn - kakoli si den do dneve strašno zasedani - tui priđeš na vaje pevskega zbora?

"V nikaj sam nej tak gvüšen kak v tom. Če rej-san tui ali tam nemo mogö tam biti, liki z vami mo. Tau pa batrivno povejn, če bi gnauksvejta fejs pri pejnazaj biu, ge bi postano najvejši sponzor za naše porabske kulturne skupine, pa za vse, ka je slovensko."

Ka bi od toga leko mislili? Samo tau, ka že lejmo, naj se Šanjina pršika, pa naj se eške najde več Šanjinov v Porabji.

I. Barber

... DO MADŽARSKE

DRŽAVNO ODLIKOVANJE GOSPODU SOROSU

Predsednik Republike Madžarske Árpád Göncz je na predlog ministrskega predsednika podelil visoko državno odlikovanje Györgyú Sorosu, ustanovitelju Fondacije Soros. Ameriški poslovnež madžarskega porekla je v zadnjih letih podprl znanost, prosveto, zdravstvo in kulturo na Madžarskem z več milijoni dolarjev. Gospod Soros, ki v času prejšnje vlade ni bil preveč zaželjen na Madžarskem, je odlikovanje prejel od nove vlade ob 10. obletnici ustanovitve sklada.

NAČELO ZAUPANJA

Od 1. oktobra velja na madžarskih mejnih prehodih ti. načelo zaupanja. To pomeni, da madžarski obmejni organi svojim državljanom ne bodo podrobno pregledovali potnih listov, ampak jih bodo le ti mejnim uslužbencem pokazali le od zunaj. Vendar pa stvar le ni tako preprosta, kajti mejnim organom še dalje ostaja pravica kontrole dokumentov.

PAPRIKA V PRAHU IN SVINEC

Po ukrepu ministra za industrijo in trgovino je od 28. septembra prepovedano prodajati papriko v prahu na tržnicah in javnih prodajnih mestih. Vzrok ukrepa je, da je vse več bolnikov, ki so zboleli zaradi okuženja s svinčcem. Nekateri proizvajalci so namreč "dosegli", da ima njihova paprika v prahu lepo barvo, z raznimi kemikalijami, med drugim tudi s svinčcem. Zato kupcem ne priporočajo kupovanja paprike brez porekla.

TO JE AMERIKA

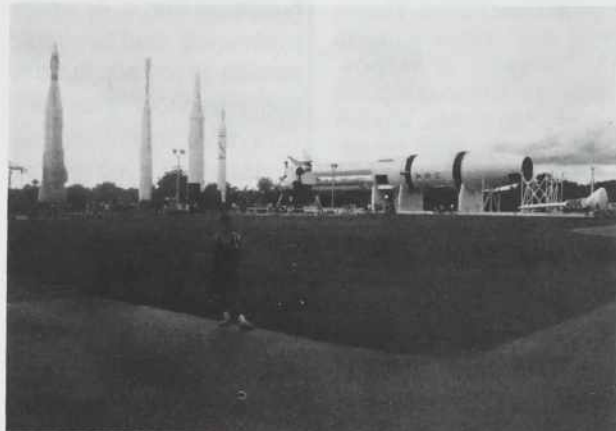
PRED ČETRT STOLETJA NA LUNO

Široke in dolge ceste, milja za miljo in tako jih je števec ob prihodu nazaj na Florido kazal skoraj 10 tisoč (kar je okoli 16 tisoč kilometrov) več. Florida je Amerika v malem. Skoraj vse, kar je moč videti v Združenih državah, je mogoče videti tudi na Floridi. Tako Hollywood, kot Disneyl-

znova bolj ali manj uspešno izstreljujejo nove in nove satelite in rakete v vesolje. Današnji se zlasti najmlajši zabavajo v predstavah poletov v vesolje, ker lahko sedijo v posebnih vesoljskih vozilih in si domišljajo, da letijo med zvezdami, seveda pa se ob vsem tem zabavajo tudi

PA NAJ NAMA BO

Tako sva si rekla ob prihodu v Miami, kjer sva na Golden Beachu lenarila zadnje tri dni najinega potepanja po Ameriki. Vzhodni del si bova pustila za kdaj drugič, konec koncev nam je najbližji. Junija je na Floridi že čisto tropsko podnebje. V Miamiu živi več kot milijon in pol ljudi, sicer pa v mesto in okolico prihaja na leto desetkrat toliko turistov, med katerimi je tudi veliko takih, ki samo potujejo skozenj. Njegova zgodovina sega v leto 1567, ko so ga ustanovili Španci kot misijonarsko postojanko. Danes ponujajo turistom vse, kar jim kani priti na misel. Vsak hotel, motel, kamp in tako dalje ponuja tudi bazen s sladko vodo, da o plaži, posejani z zlatim peskom, niti ne pišem. Palme nudijo senco, ki pa je s pomočjo klimatskih naprav, ki jih imajo tako rekoč v vsaki mišji luknji, veliko bolj sveža. Vsak dan, poleti seveda, tudi dežuje. Tudi dež je

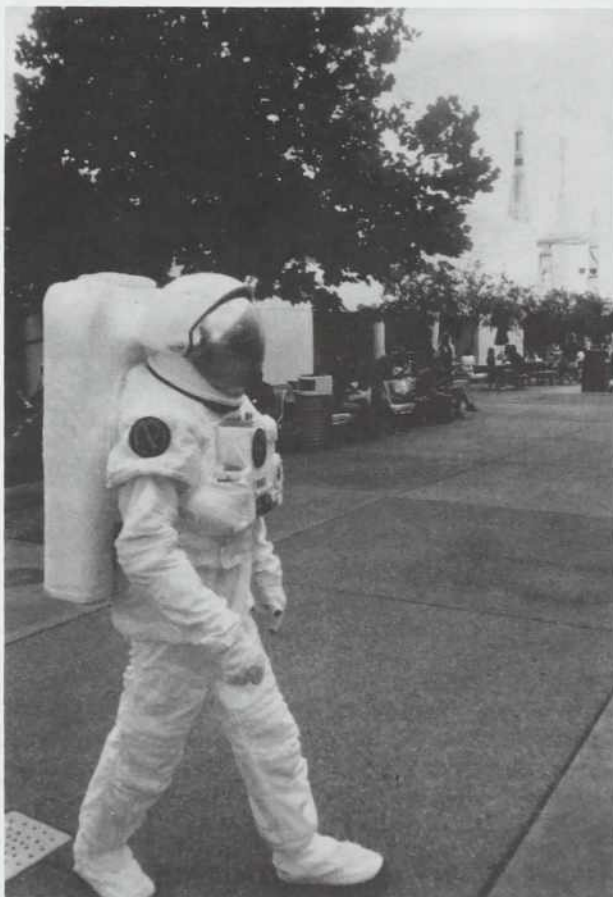
Kennedyjev vesoljski center v Cape Canaveralu, od koder so pred četrto stoletja poleteli tudi na Luno.

and, pa plantaže s sadjem in zelenjavo in močvirja in še več, Kennedyjev vesoljski center, "zlate" plaže...

starejši obiskovalci centra.

MOŽJE S PLANETA ZEMLJA

Pravo doživetje je stopiti na območje Kennedyjevega vesoljskega centra v Cape Canaveralu, od koder so med drugimi Armstrong, Collins in Aldrin pred 25. leti z vesoljsko ladjo Apollo 11 poleteli na Luno. 20. julija 1969 je ura v Washingtonu kazala 22.56, v Evropi se je začelo svitati, v Aziji se je jutro že dodobra začelo. Ne glede na različne čase pa je pol milijona zemljanov pred črnobelimi in barvnimi televizijskimi sprejemniki spremljalo veliki dogodek - prihod človeka na Luno. Pomembnost tega dogodka je začutiti na vsakem koraku v vesoljskem centru, kjer si lahko obiskovalci natančno ogledajo različna vesoljska plovila - rakete, satelite ... tudi obleke vesoljcev so na ogled. "Majhen korak za človeka, a velikanski skok za človeštvo," kot je Armstrong po nekaj korakih po mesečevi površini označil pristanek na Luni, je torej v središču pozornosti v Cape Canaveralu, kjer vedno

Takole se po vesoljskem centru sprehaja tu pa tam kakšen vesoljec, čeprav samo zato, da ga vidi obiskovalci. Tisti pravi astronauti počnejo vse kaj drugega, kot se sprehajajo med radovednimi ljudmi.

NAŠE PESMI (84)

TAM KAULI ZA RAMOM

Tam kauli za ramom
eden trstek stoji,
/:ali z grozdom je obložen,
kaj komaj zdrži./

Konjički škerklajo,
ker vince pelau,
/:ker vince pelajo,
je močno sladko./

Slatko vince piti,
al' tau me veseli,
/:norc, bogatec biti
svoje žive dni./

(Gorenji Sinik)
-mkm-

topel. Zato se ljudje sploh ne skrivajo pred njim. Mokri so tako ali tako, pa če od dežja ali od znoja, figa je skoraj ista. Parki, zanimivosti, ogromne in malce manjše trgovine, restavracije, kinodvorane... Pa veliko temnopoltih ljudi. Ti često tudi kaj ušpičijo, zato imajo policisti veliko dela. Ni redkost videti ležati črnca na tleh, z glavo obrnjeno v tla in rokami nad njo, pa z razkrcenimi nogami. Zlasti "mulcev", takih malce mlajših, je

radejo več avtomobilov, kot jih v državi sploh je. Enega torej večkrat. Nasploh pa se Američani radi zabavajo in ukvarjajo z zelo lahkimi ter življenjskimi temami, kot so zakonsko življenje, spolnost, prosti čas in podobno.

Mednarodno letališče v Miamiu je kot mravljišče, in to ob vsakem času. Tudi vesela Prleka se morava posloviti, pred nama je še 8787 kilometrov po zraku in kakih 400 po cesti. Boeing 747, ki meri

Leseno naselje, ki si ga je postavila vojska, ko je prodirala na novo ozemlje, je še danes marsikje na ogled obiskovalcem. V hišah ali, bolje rečeno, barakah boste videli tudi opremo.

vse polno med njimi. Sicer pa so ljudje na Floridi bolj tako kot povsod na jugu. Že izgledajo bolj lenobno, debeli so, da je groza, in to vključno z otroki, bolj neurejeni in neolikani. To je opaziti tudi na cesti.

V televizijskih poročilih je bolj malo politike, več informacij pa o kriminalu in življenju ljudi. Tako je med drugim slišati, da v New Jerseyju ukradejo avtomobil vsakih 19 sekund, kar pomeni, da pok-

čez krila skoraj 60 metrov in lahko v svoje rezervoarje sprejme kar 196 tisoč 400 litrov goriva, v svoj trup pa 426 potnikov in potuje v povprečju s hitrostjo 910 kilometrov na uro, je nared, midva pa tudi. In po dobrih 15 urah je bilo treba najine ročne ure naravnati zopet za 6 ur nazaj in spet je bilo vse po starem.

Konec

Lidija Kosi

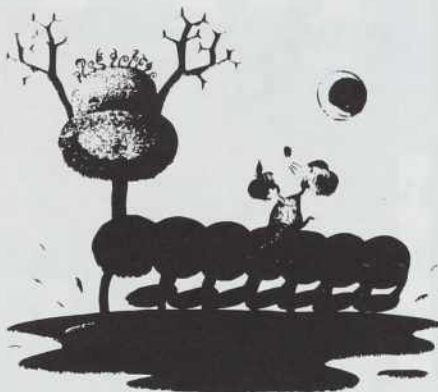
NORI MESC

Oktobra sadje dozori,
pod grozdem trta se šibi.
Dosti je bilo polente,
zdaj so grozdja polne brente.
Še mišek Jaka trgati pomaga,

vmes pa z jabolkom se baše,
zgaga.

Če vsi tako bi pomagali,
prez vinca kmetje bi ostali.

(Jaša Zlobec)

OKTOBER

B
I
N
E

R
O
G
E
L
JB
R
E
Z

B
E
S
E
DSREČANJE MLADIH PRIPADNIKOV
MANJŠIN IZ DRŽAV ALPE - JADRAN

16. in 17. septembra so se v dveh Goricah (slovenski in italijanski) zbrali mladi pripadniki etničnih skupin, držav Alpe-Jadran. Srečanje je, kot vsako leto, organizirala delovna skupnost Alpe-Jadran. Srečanja so se udeležili predstavniki iz Nemčije, Avstrije, Hrvaške, Slovenije, Madžarske in Italije. Iz Madžarske so prišli Hrvati, Nemci, Romi in Slovenci.

Tema prvega dne konference je bila: Kaj misli mladina o manjšinah in kakšno politiko hoče v bodoče? Slišali smo poročila o raznih težavah mladih in tudi o tem, kakšne pogoje imajo za enakopravno razvijanje svoje identitete.

Delali so veliko raziskav in ugotovili, da je za mlade zelo pomembno dejstvo, da živijo kot tuji

narod na domačih tleh. Kateri so pa najpomembnejši problemi, s katerimi se mladi ukvarjajo? To so prijateljstvo, ljubezen, družina, delo in vera. Vse to pa so stvari, brez katerih se mlad človek ne more normalno razvijati.

Dr. Mirjana Ule, profesorica Fakultete za družbene vede, je govorila o manjšinah v Sloveniji. Ugotavlja je, da je mladina v samostojni Sloveniji odraščala zadnja leta precej drugače kot prej v okviru nekdanje Jugoslavije. Imenovala jo je "odčarana mladina", ker je lahko zaživela samostojno, brez vsiljevanja o zagovarjanju in povzdigovanju prejšnjega socialističnega sistema.

Urednik hrvatskega časopisa "Hrvatski glasnik" László Gulyás (iz županije Zala) je govoril o odnosih med Hrvati in Madžari in o problemih zaradi srbskega nacio-

nalizma. Mladi niso vedeli, kam sodijo. Ugotovil je, da so problemi po eni strani nastali zaradi napačne manjšinske politike, po drugi pa zaradi politike Jugoslavije. Pojavila se je asimilacija. Mladi niso mogli uporabiti naziva Slovenec ali Hrvat, imenovali so jih Južni Slovani.

Pripravili so anketo o tem, če mladi vedo, kakšna je razlika med Hrvati in Madžari. 45 % mladih je izjavilo, da ni nobene razlike, ostali pa izjavljajo, da je razlika samo v navadah in praznovanju raznih praznikov. Te navade pa vse bolj izginjajo zaradi političnih sprememb. Veliki problemi pa nastopijo, ko se pojavijo vprašanja o izobraževanju v lastnem jeziku. Nimajo lastnih knjig, učiteljev, prostorov itd.

János Teleki, predstavnik Romov iz županije Zala, je govoril o pro-

blemih prilagajanja in o tegobah, ki jih doživljajo zaradi preziranja. Kot Hrvati imajo tudi oni probleme z učenjem lastnega jezika in kulture.

Drugi dan srečanja je potekal v Novi Gorici, v Sloveniji. Tam smo delali v delovnih skupinah. Ena skupina se je pogovarjala o problemih, s katerimi se srečuje mladina v življenju, od rojstva do visoke šole, druga o identiteti mladih. Tretja pa naj bi dramatizirala igro, vendar smo se raje pogovarjali o položaju mladih. Pogovarjali smo se o odnosih v Italiji. Mladi težko navežejo stike med seboj, to sicer ni problem v šoli in na delovnem mestu, pač pa nasploh v vsakdanjem življenju. Vzrok za to je v jeziku in poreklu.

Podobno je v Avstriji, kjer je v šolah veliko tujcev. Uporaba materne jezika v Italiji ni

prepovedana, saj večina pripadnikov manjšin tako obvlada oba jezika. Podobno je v Avstriji. Pri nas novi zakon določa, da manjšina lahko komunicira v javnosti v svojem jeziku (npr. v službi), vendar še ni bilo takšnega primera. Problem je v tem, da imamo za javno govorjenje v maternem jeziku premalo izobraženih ljudi. Marsikaj bi se spremenilo, če bi imeli svojega poslanca v parlamentu in svojega človeka na višjem položaju v krajevni samoupravi.

Srečanje je bilo zanimivo, vendar je ostalo veliko vprašanj odprtih. Koliko še moramo narediti, da ti problemi ne bodo več vznemirjali novih in novih generacij? Mogoče bi pomagalo, če bi se mladi bolj zanimali za pravice, ki jim pripadajo.

Valerija Rogan

OBISK S KOROŠKE

V nedeljo, 25. septembra, sta obiskala Porabje gosta s Koroške v Avstriji. Dr. Jože Marketz je pred kratkim postal župnik v Radišah, obenem je odgovoren za pastoralno službo med Slovenci na Koroškem. Naš drugi gost, Janez Tomažič, je urednik slovenskega cerkvenega lista, Nedelje. Prišla sta s ciljem, da bi spoznala

rajno in ljudi. Ker je bila cerkev zaprta, smo se ustavili v gostilni, saj tudi tu lahko spoznamo del življenja tukajšnjih ljudi.

V ponedeljek ob osmih je g. Marketz maševal v kapeli v Sakalovcih, in sicer v knjižni slovenščini ter tudi v našem narečju. Ljudje so bili veseli, ker so lahko molili v maternem jeziku.

Na pogovoru s predsed-

nikom Zveze Slovencev sta gosta ugotavljala, da imata obe skupnosti podobne probleme. Ob koncu obiska sta gosta obiskala Števanovce, kjer ju je sprejel domači župnik Štefan Tóth ter jima pokazal cerkev. Gosta je seznanil z zgodovino župnije. Gospoda Marketza je posebno zanimalo, kakšen odnos ima mladina do cerkve in vere, kakšno prihodnost ima slovenščina v župniji in pastoralni, ali se tudi pri nas pojavljata problema alkoholizma oz. uživanja mamil.

Tudi za nas, Slovence in kristjane v Porabju, je koristen tak obisk, ker se srečujemo z ljudmi, ki iščejo rešitve podobnih problemov, kot jih imamo mi.

Ferenc Merkli
študent teologije

Dr. Marketz in Janez Tomažič s predsednikom Zveze Slovencev ter Ferencem Merklijem

Porabje in ljudi ob Rabi, kajti še nikoli nista bila v tem trikotniku ob madžarsko-slovensko-avstrijski tromeji. Po prihodu smo se napotili na Gornji Senik, da bi se spoznali s pok-

NIKA ZA SMEJ

SLOBAUDNA VOLA

Etnogauk se je naš mali Janči etak pred očo postavio: "Oča, človek ma slobaudno volo?"

"Mali norc, kaj pa nej emo!"

Mali Janči pa zdaj etak: "Če človek ma slobaudno volo, te oča, vi zakoj ne smejte v krčmau brez toga, ka bi vam mati dopustila?"

VÖRA

Naš Lujzek je pred nistarnimi lejтами z Merike edno spoj drago vöro daubo. Spoj se je štimo z njauv, napona se je valo kakšo dobro vöro ma. No, zgodilo se je eden den, da je vöra stanila, pa fertik. Naš Lujzek go je brž k vörara neso popravlat. Za eden keden dé nazaj, vörari

vöplača drago delo pa veselo de domau. Samo gda je domau prišo, je vpamet zeu, ka njegva vöra nej dobra. Kak somar leti nazaj k vörara, se tak deré z njim, ka of kaj ne vej. Vörar se pa etak brani: "Dragi človek, leko vam prsegam, ka sam ge z ednim prstom nej vcuj segno k vašoj vöri."

I. Barber

PORABJE

ČASOPIS ZVEZE SLOVENCEV NA MADŽARSKEM

Izhaja vsak drugi četrtek

Glavna in odgovorna urednica
Marijana Sukić
Naslov uredništva: H-9970
Monošter, Deak Ferenc ut 17.
p. p. 77, tel.: 94/380-767

Tisk:
SOLIDARNOST
Arhitekta Novaka 4,
69000 Murska Sobotica
Slovenija
Po mnenju Ministrstva za kulturo
št. 415-715/93 mb z dne
3.11.1993 se časopis PORABJE
uvršča med proizvode, od
katerih se plačuje davek od
prometa proizvodov po 13. točki
tarife 3 zakona o prometnem
davku (Ur. list RS, št. 4/92)

Spremljajte televizijsko oddajo

SLOVENSKI UTRINKI
vsako drugo soboto ob 9.40 na
2. programu madžarske televizije

Naslednja oddaja bo
8. oktobra 1994